

25-09-2018

Holstebro Kommune

DN Sekretariatets høringsvar til klimatilpasningsplan, tillæg nr. 6 til kommuneplan 2017 i forslag, samt korte kommentarer til de to tilhørende lokalplaner hhv. 1143 og 1144

Danmarks Naturfredningsforening, DN Sekretariatet, har studeret materialet i høring og har en del kommentarer som følger herefter. DN har den grundopfattelse at projektet hviler på en tilgang til vand, som er formet i en utidsvarende fortid, og ganske ude af trit med de hensyn, der de seneste 20 år har tegnet sig omkring vores vandløb, herunder især hensyn til opfyldelse af vandrammedirektivets forpligtigelser.

Holstebro by blev af daværende By- og Landskabsstyrelse i 2010 identificeret som et ud af 10 områder i landet med størst og mest overhængende risiko for at blive ramt af klimaændringer primært gennem forhøjede vandstande i vinterhalvåret. Det uden sammenligning dyreste risikoområde blev identificeret til hele Køge Bugt området inklusiv Amager og København, hvor risikoen især knytter sig til hævet havvandsniveau og vindopstuvning i indre farvande. Indtil videre er blot Vestamager sikret langt ud i fremtiden.

Kort historik

Historisk ligger Holstebro strategisk ved Storåen. Tilgængelige luftfotos indikerer imidlertid, hvordan de historiske, og naturlige oversvømmelsesarealer langs Storåen i og omkring Holstebro gradvist fyldes af beboelser, kolonihaveforeninger, supermarkeder og musikhus. Årsagen er som bekendt opførelsen af Vandkraftsøens dæmning som prisværdigt beskæftigelsesprojekt i 1941, ligesom inddæmningen af Vestamager var et efter datidens målestok ligeledes prisværdigt beskæftigelsesprojekt. Udover at opstemningen skabte det, der siden er blevet kaldt Vandkraftsøen, så afskar opstemningen den mindst vigtige nedre tredjedel af Storåen fra de vigtigste øvre 2/3 med alle vandløbsspidserne, gydepartierne og foruden et ukendt antal km forgrenet netværk af tilløb. Siden har opstemningen i Holstebro udgjort denne fysiske spærring for alle vandrefisk og vandlevende organismer. Opstemningen har alle årene derfor hindret fuldt udbytte af de vandløbsforbedringer som eksempelvis Herning og Ikast-Brande Kommune har kastet i Storåen og dens utallige sideløb. Selv om der inden for de seneste år er lavet bedre løsninger på et omløbsstryg ved Holstebro, så er en så monumentalt fysisk spærring som opstemningen i Holstebro altid en voldsom, skadelig påvirkning af – i dette tilfælde – et af landets vildeste vandløb.

Siden Danmark tiltrådte vandrammedirektivet har målsætningen for alle danske vandløb været at få disse i såkaldt "god økologisk tilstand", hvilket på dansk er oversat til et DVFI index på 5. Målet var oprindeligt at dette skulle ske senest 2015, men på grund af voldsom modstand i blandt andet dansk landbrug er mållinjen flyttet til 2021. Hvilket i parentes også snart oprinder. Da Storåen er så enormt et vandløbssystem er det uoverskueligt at konkludere entydigt på, hvor nær eller fjern målsætningen er i at være opnået. Men alligevel vover DN at påpege, at der lader til at være en entydigt *ringere* tilstand i nogle sidevandløb opstrøms spærringen, set i forhold til nedstrøms denne. Erfaringsmæssigt er fjernelse af fysiske spærringer da også langt det vigtigste middel til opnåelse af god vandløbskvalitet. Her er Storåen og spærringen i Holstebro ingen undtagelse.

Ny fysisk spærring og anlæg på tværs af Storå-dalen

Holstebro Kommunes plan lægger desværre op til ikke blot en fastholdelse af den nuværende spærring, men tilmed en udbygning af spærringen. Og ikke nok med det, så barsler man også med nok en spærring højere oppe i Storåens system. Ganske vist skal spærringen her kun bruges lejlighedsvist. Men en 5 m høj dæmning tværs over en relativ intakt ådal er et skred i den rådende praksis og forståelse for dansk naturforvaltning. Der er simpelthen tale om et paradigme skift, hvis projektet nogensinde skulle blive til fysisk virkelighed.

Af forslagetets figur 6 fremgår det, hvilken grad af intakthed og uforstyrrethed som den ferske natur langs både Storåen og sideløbene Savstrup Å og Tvis Å rummer. Hverken planen eller figuren giver yderligere oplysninger om grundlaget for at inddele i A, B eller C målsat naturtyper, hvor det ellers kan være interessant at vide om forudsætningen er gamle artslistes eller relativt ny og totalomfattende § 3 registrering. Ikke desto mindre lader mindst 3 kerneområder, eller hot spots, sig identificere på kortet. To af disse kommer den nye motorvej til at kværne igennem og effektivt nedbryde sammenhængen i. Og det sidste kerneområde på grænsen til Herning Kommune vælger Holstebro Kommune så at lade drukne, hvis altså dæmningen over Storåen skulle blive ført ud i livet. Frekvensen og varigheden af fremtidige drukninger af dette fine, formodede rigkær langs Storåen, er usikkert og vil komme helt an på vejrguderne og fremtidens luner. Kort sagt: man kan reelt kun gætte.

Hvad der derimod er sikkert er, at det vand, der tales om at stemme op, ikke er grundvandsfødt. Rigkær er fra naturens hånd netop grundvandsfødt og derfor som udgangspunkt næringsfattige. En drukning af et landskab med både rigkær, rørskove, rørsumpe, kulturrenge og landbrugsjord blander overfladevand med grundvand, sediment og drænvand i en uskøn pærevælling, som efterlades på de ånære naturarealer. Denne påvirkning vil udgøre en helt urimelig og tilfældig påvirkning i både tid og rum. Det er ikke den måde, som man normalt ville forvalte en kommunes hot spots for biodiversitet. Holstebro Kommunes egen målsætning om "kun at give dispensation til tilstandsændringer, der understøtter naturgrundlaget" må i den grad også ses som en udfordring for projektet som helhed. For hvordan vil Holstebro Kommune forsøge at argumentere for at drukning i op til en uge eller mere af primært overfladevand fra landbrugsjorde i omdrift vil være understøttende for naturkvaliteten i A målsatte rigkær?

Som krølle på den planlagte opstemning nær kommunegrænsen til Herning Kommune, skal der nødvendigvis falde en kommentar til kortbilag 1. Her fremgår det af oversvømmelsesgrafikken, at Holstebro Kommune tilsyneladende kan skille vandene helt bogstaveligt talt. I hvert fald glimrer oversvømmelserne i Herning Kommune med deres fravær. Uanset at teksten til figuren forklarer, at der vises oversvømmelser i Holstebro Kommune, så bør grafik om oversvømmelser være selvforklarende og logiske, og ikke bestemt af – for naturen – tilfældige kommunegrænser.

Kikker man på praksis i nævnsafgørelser på området nye spærringer i vandløb, planlagte drukninger af ferske enge og rigkær med overfladevand osv. så vil man sandsynligvis søge forgæves. For der er simpelthen ikke andre projekt-magere, der har fået lignende ideer inden for de seneste 10 år eller mere. Der er lavet vådområdeprojekter i massevis, hvor man permanent ændrer oftest drænede kulturrenge eller såkaldt "vandlidende" landbrugsjord til permanente vådområder. Men dels ville et permanent vådområde oveni et A målsat rigkær heller ikke følge praksis på området, og dels gavner vådområderne vandmiljøet med omsætning af landbruget overskudskvælstof til atmosfærisk kvælstof, samtidig med at vådområderne bliver til spændende naturtyper. Ingen af disse positive takter kan hæftes på projektet. Derimod er der, særligt foranlediget af DNS arbejde, skabt praksis for at kalde nye søer i større ådale og naturområder for "landskabelige og biologiske fremmedelementer". En praksis Nævnet har slået fast gennem snart 10 år. At forestille sig en 5 m høj dæmning tværs over Storå-dalen, uanset hvor smukt den måtte føje sig ind i landskabet og være i samklang den motorvejens tilsvarende fragmentering af ådalen, skulle glide glat igennem Nævnet's Hus, er så optimistisk som det kan være. Udover DN er der en række andre NGO'er, som kunne tænkes at dele denne holdning og villighed til at få spørgsmålet prøvet i Nævnet.

Overvejelser for en udbygning af eksisterende dæmning

Skal DN pege på noget, der trods alt virker brugbart i Holstebro Kommunes udspil, så er det - måske lidt overraskende - udbygningen af den allerede eksisterende opstemning af Storåen, som føder Vandkraftsøen, hvor der ellers ikke længere produceres elkraft af det opstemmede vand. Danmarks Sportsfiskerforbund fik for år tilbage lavet et skitseprojekt af rådgivende ingeniører for en tømning af søen og en tilbageføring af et sammenhængende forløb af Storåen. Projektet blev anslået til ca. 15 millioner kroner, hvor den største usikkerhed knyttede sig til fjernelsen af det opsamlede slam og sediment. Efter en sådan tømning af Vandkraftsøen, fortsat med turbiner og dæmning som et vidnesbyrd om tidligere tiders forsøg på at tæmme naturkræfterne og opnå en grad af selvforsyning med energi (modsvares nemt af en vindmølle i dag), vil Holstebro Kommune råde over et langt større magasin til periodevis opsamling af overfladevand. Engene vil ikke være værdifulde og umistelige rigkær eller naturenge, da de vil være opstået ud fra den 80 årige opstemning, og praksis vil derfor i forvejen netop være opstuvning af vand på dette sted.

Økonomiske nøgletal

Økonomi er sjældent en god ven af naturen, og derfor heller ikke noget Nævnenes Hus normalt tillægger væsentlig værdi, undtaget i samfundsnødvendige investeringer af typen ny motorvej, ny jernbaneforbindelse etc. Men det er dog bemærkelsesværdigt, hvilken prisramme det skitserede projekt opererer med. Dels er der udgiften til en ny dæmning henover en bred ådal født af humusjord uden bæreevne, og dels er der den svævende udgift til foreslået vandparkerings på landbrugsjord i omdrift til skønsmæssige 10.000 kr. pr. hektar (pr. hændelse, går DN ud fra). Om 45 millioner kroner er et overslag, eller en mere målfast størrelse er lidt uklart. Men oveni disse 45 mio. kr. skal der vel budgetteres med det omløbsstryk langs hele Vandkraftsøen, som i hvert fald tidligere var eneste alternativ til helt fri passage af Storåen. Et sådan omløbsstryk i det stejle og uvejsomme oversvømmede terræn er tidligere budgetteret til ca. 50 mio. kr.

DN vil i dette lys tillade sig at påpege, hvor aldeles rimelige overslagene i Danmarks Sportsfiskerforbunds rapport om tømning af Vandkraftsøen virker til sammenligning. Oveni goderne ved fri passage og turistindtægter baseret på sportsfiskere fra et stort hjørne af Europa, skal Holstebro Kommune jo så regne det udvidede magasin til opstuvning af vand ved ekstremhændelserne. Nogle af de sparede millioner kroner kunne så passende bruges til opkøb af kolonihaver langs Storåen og sikring af Musikhus og Quickly i de tilfælde, hvor end ikke dette magasin rækker.

Kommentar til lokalplan 1143

Selv om lokalplanen søger at visualisere, tegne og forklare, hvorfor det ikke vil være et slemt brud på gældende praksis for kommunal forvaltning af naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16, åbeskyttelseslinjen, at lave en funderet, formentlig spundet, 5 m høj dæmning på tværs af ådalen, så synes DN ikke at dette lykkes. Blot dilemmaet mellem den friske præsentation af projektets indføjelser og underbygninger af landskabstræk, og så på den anden siden en praksis på åbeskyttelsesområdet, der fremhæves på side 10 under naturbeskyttelses afsnittet, viser at der vil være tale om en paradigmeskiftende dispensation, hvis det skulle komme så vidt. I det nævnte afsnit citeres der blandt andet, ganske korrekt, at åbeskyttelseslinjen har til hensigt dels at sikre ådalen som landskabselement og dels sikre ådalens dyre og planteliv. Specifikt gælder der en praksis imod terrænregulering og byggeri (tættere på end eksisterende). Denne nød, kombineret med at man skal beslaglægge et (af DN anslået) areal af § 3 fersk eng og mose på ca. 0,7 hektar, bliver noget af en udfordring rent beslutningsmæssigt for Holstebro Kommune. Dette er en udfordring som DN er rede til at prøve ved det uvildige Nævnenes Hus.

Engarealernes kendte naturtilstand er belyst ved enkelte besigtigelser. Besigtigelserne fra 2004 i amtets tid skiller sig ud ved at være ekstremt overfladiske og nævner kun 5 kulturplanter, som kan ses i en hvilken som helst vejkant. Det er svært at se for sig, at arealerne som angivet skulle være trasket tynde forud for disse artslister, som nærmest er identiske for arealerne både syd for og nord for åen. Mere spændende er de besigtigelser, som Holstebro Kommune selv har stået for i 2010 (2) og 2012 (1). Nord for åen er artsindholdet ikke prangende men dog med 9-10 positivarter jf. DCE's feltskema for eng inklusiv en indikatorart, hvilket indikerer lang kontinuitet i driften, om end at driften har været uhensigtsmæssig naturfjendsk i de senere år med dræning og kulturpåvirkning.

Syd for åen når Holstebro Kommune frem til 10 positivarter heraf 1 indikatorart ved besigtigelse i 2010, mens dette indhold synes at dale til 7 positivarter heraf 1 indikatorart i 2012. Engenes artsindhold er også her udtryk for en kontinuitet i enghistorikken, også selv om der savnes de mere spektakulære arter som orkideer og lignende. Det kan dog hænge sammen med den angivne driftsform, som skulle være meget hård hestegræsning. Dels er denne drift ødelæggende i det lange løb for flora og især insektfauna, men nedbidte lokaliteter er samtidig umådeligt vanskelige at bedømme floristisk. Derfor kan man stå tilbage med en relativ trist floraliste på sådanne lokaliteter, selv om der i en situation med en sen græsningsperiode eller et helt år uden græsning sandsynligvis ville være langt flere iøjnefaldende positivarter og indikatorarter tilstede i samme område.

Uanset næsten hvilken vinkel man lægger på områdets § 3 status, så står denne status ikke til diskussion ud fra floralisterne. Engene ser heller ikke urimeligt kulturprægede ud i forhold til et landsgennemsnit. Derfor vurderer DN, at det vil være ret svært for Holstebro Kommune at overbevise et uvildigt Nævnenes Hus om goderne for naturen ved nedlæggelse af knapt 10.000 m² beskyttet eng og mose og påvirkning af muligt større areal i en forventet anlægsfase. Hvis man rent hypotetisk vælger vinklen, der kaldes "samfunds nødvendige investeringer", så skal Holstebro Kommune samtidig forholde sig til en forklaring på, hvorfor volumen i den opstemmede Vandkraftsø *ikke* kan indgå i klimaløsningen. Her ville DN forvente, at det ikke regnes for tilstrækkelig, saglig begrundelse at henvise til en kommunalbestyrelses enighed i spørgsmålet om Vandkraftsøens beståen eller ej, særligt da denne politiske stillingtagen har så vidtrækkende konsekvenser for nabokommunerne Herning og Ikast-Brande.

Kommentarer til VVM vurderingen (304 sider uden bilag, idet kommentarer til bilag følger særskilt)

DN Sekretariatet anerkender, at der er lagt et stort konsulentarbejde i COWI's VVM vurdering. Dog bemærkes det, at præmissen om, at Vandkraftsøen "skal bestå", afskærer COWI fra at undersøge de alternativer, hvor Storåen har fri passage gennem Holsterbo. Samtidig har hele VVM'en fokus på vandstanden, m² og m³ og ikke særlig stort fokus på de ellers ret specifikke naturmæssige data. Der er således ikke balance i den samlede VVM i forhold til at pege på natur-kompenserende foranstaltninger. Der står intet om kompenserende høst af biomasse, afgræsning, hegning osv. for de naturområder, der planlægges oversvømmet i kortere og længere perioder i en uvis fremtid. DN vil desuden gerne pege på, at der må være yderligere alternativer at vælge imellem, særligt når man medtænker den lange tidshorisont klimaændringer vil folde sig ud på, og de mange vidt forskellige veje, der er til nedsat afstrømning fra det omgivende opland til Storå systemet. DN kan pege på alt fra lokale nedslivningsløsninger i nybyggerier til pløjefri dyrkning og tilplantning med skov eller levende hegn, der i engelske undersøgelser har vist sig at kunne tilbageholde 70 x mere vand end vedvarende græsarealer.

DN er også kritisk overfor VVM'ens vurderinger omkring naturhensynene og omkring risikoen for at sprede forurening fra kendte og lokaliserede forurenede grunde i oversvømmelsesoplandet.

Naturmæssige forhold afsnit 9.3

Udpegningerne af god og mindre god natur undrer DN. Sammenholder man figur 9-3 med figur 9-4 er det påfaldende at arealet tillagt høj, estimeret naturtilstand nord for Storåen, blot tildeles en sølle C-målsætning. Kikker man på tilgængelige naturdata, findes der kun en enkelt besigtigelse foretaget med kikkert (!) fra 2011, som hverken be- rettigger til den ene eller den anden kategori.

For lokaliteten kaldet M29 er situationen en helt anden. Her kendte Holstebro Kommune tilstanden i 2010, og tilstanden var utrolig god, og med en varieret og særdeles rig flora indeholdende mange sjældne og sårbare arter, som er rutsjet ud af dansk natur de seneste 20-30 år. Symptomatisk konstateres det blot, at COWI i 2017 nærmest ikke har kunne genfinde en eneste af disse sårbare plantearter (og deres hjemmehørende insektfauna), ligesom man ikke må bebrejde Holstebro Kommune, at den ikke kan sikre den fornødne pleje eller drift af arealerne!

M29 er et zen-billede på naturens forarmelse i ikke blot Holstebro Kommune, men desværre i hele landet. Uagtet denne viden, er der intet i hele det 500+ siders store projekt som ses at løfte denne udvikling ud af det gale spor. Tværtimod arbejder man lystigt videre med påvirkninger af eksisterende, forarmet eller intakt natur, med N og P værdier som er helt oppe i det røde felt. Og alligevel ender Holstebro Kommunes konsulenter med at finde frem til, at det hele såmænd nok kan lade sig gøre uden væsentlige negative konsekvenser! Disse vurderinger er DN – måske ikke overraskende – lodret imod, og vil til hver en tid prøve lodigheden af disse vurderinger i det uvildige Nævnenes Hus.

Figur 9-9 antyder, at der måske alligevel har overlevet et udsnit af den rige flora, blot andre steder i flodsengen til Storåen. Men figuren viser samtidig en accepteret, vedvarende ødelæggelse af naturværdierne i området alene til fordel for en formodet vildtager, som skinner klart igennem figuren. Overlevelsen af orkideer og lignende vil derfor på sigt være talte med "lex M29" i baghovedet.

M38 er i princippet en fuldstændig parallel historie om i første omgang fin botanik i et område uden pleje eller naturmæssig drift, for så senere – og egentlig ikke projektet ubelejligt – at konstatere omfattende tilgroning, næringsberigelse og skift i flora til mere almindelige arter. Igen savner DN rapportens bud på tiltag, der kunne ændre denne kedelige udvikling. Generelt skal der lyde en kritik af læsbarheden af denne del af rapporten, hvor der hoppes lystig rundt mellem forskellige årstal for besigtigelser, massivt med navneopråb på alskens skønne botaniske fund, uden skelen til om arterne er karakterarter, positivarter etc. jf. DCE's anbefalelsesværdige feltskemaer. Sådan noget som antal stjernearter hhv. 2010 og 2017 ville have lettet forståelsen af dette essentielle afsnit af rapporten, ligesom udregnede natur- og struktur indeks også ville have gavnet forståelsen. Havde man desuden sammenholdt disse oplysninger med den estimerede oversvømmeshyppighed nu og i den projekterede fremtid i skematisk form ville det have skabt et overblik, der er savnet.

DN afslutter derfor afsnittet med at konstatere, at der ligger en væsentlig oplysnings- og formidlingsmæssig opgave foran Holstebro Kommune, inklusiv en forklaring på hvis interesse det tjener at lade så botanisk rige områder gro stille og roligt ud af den betydende del af kommunens § 3 områder. Desuden kan det fra COWI's side fremstå som om at en ret stor ådals meget væsentlige moser og enge alle sammen er blevet besigtiget den 4. juli. Godt nok er sommerdagene lange, og den 4. juli 2017 var en god solskinsdag, men alligevel virker det ikke rimeligt at tildele så

store områder så lidt "besøgstid", især ikke i forhold til projektets beløbsramme og mulige påvirkning af samme natur.

I forhold til billedmaterialet i figur 9-33 skal lyde et spørgende "er det virkelig skede-star", som COWI har afbilledet? Et bud fra en tidligere skarp botaniker på, hvad billedet i figur 9-33 viser, ville være krognæb-star. Særligt det skråt-stillede han-aks og de relativt tæt samlede hun-aks peger væk fra skede-star og mere i retning af krognæb-star. I begge tilfælde er der dog tale om sjældnere plantearter, som kun dårligt tåler manglende drift og pleje og dermed fremtrædende tilgroning.

9.3.6 Fugle

I forhold til de fremhævede ynglefugle vandstær, isfugl og bjergvipstjert, vil DN kommentere, at alle disse tre spændende arter trives om end bedre i store, brede og fritlagte vandløb end i opstemmede søer. Eksempelvis yngler såvel vandstær som bjergvipstjert ved det nye stryg på Vejle Å, som glider lige forbi Sportsfiskernes Hus, hvor der tidligere var en opstemning. For de tre fremhævede danske ynglefugle vil det derfor være mere typisk at finde disse i et stort slynget vandløb frem for i en opstemmet sø.

Det øvrige fugleliv kan ikke siges at være i en klasse, hvor det taler entydigt for en fastholdelse af Vandkraftsøen, til fordel for biomassehøstede kulturrenge med fouragerende kærhøge, mosehornugler, rørhøns og så videre.

9.3.8 Ansvarsarter og naturtyper

Teksten om hvor særligt og specielt og absolut umisteligt en prioriteret naturtype som rigkær er for Holstebro Kommune harmonerer meget dårligt med de konstaterede forandringer i feltet alene fra registreringer i 2010 og frem til 2017, gennemgået i afsnittet ovenfor. Så enten er teksten udtryk for en ønsketænkning, der ikke er eller kan følges af reelle ressourcer og handling, eller også er der simpelthen tale om skønmaleri til den overfladiske læser.

9.4.2 Driftsfasen

Alene hektar angivelserne siger hvor stor påvirkningen er for Holstebro Kommunes beskyttede natur, hvoraf i det mindste de ca. 75 hektar beskyttet natur, der planlægges oversvømmet i ådals projektet ikke tidligere har oplevet oversvømmelser i det omfang og med den varighed, som det planlægges med den etablerede dæmning i ådalen. Den natur nærmest Vandkraftsøen kan derimod til en vis grad siges at være vant til oversvømmelser af overfladevand og drænvand. Omvendt taler floraen også et sprog om, hvilke ofre dette bringer over tid.

De løse henvisninger til "de mange projekter i Europa", hvor man bare oversvømmer gammel og sjælden natur med en meget lang driftskontinuitet for at tilgodese en by, der har truffet nogle ret naturfjendske valg gennem historien, falder ikke rigtig i DN's spirebed. Alene henvisningen til den nederlandske hjemmeside om "rum til floderne" halter, idet der så vidt DN har kunnet fastslå ikke findes et eneste projekt, som er reelt sammenlignelig med Holstebros case. Henvisningerne får derfor et kedeligt skær af røgslør af det forhold som allerede er påpeget af DN, at der vil være tale om et vaskeægte paradigmeskifte, hvis projektet skulle glide glat igennem diverse forhindringer frem mod yderligere opstemning af Storåens vand og krafter.

Herefter følger en række afsnit kaldet "drukning af landplanter", "skygning og trykpåvirkning", "erosion og slid", "sedimentation" og endelig "næringsberigelse". Fælles for afsnittene er deres opsummerende afskrivning af de nævnte påvirkninger som "noget særligt", når det kommer til stykket. Hvis, og DN understreger hvis, vurderingerne står som Holstebro Kommunes vurderinger, så vil DN hermed gerne prøve disse vurderinger i Nævnenes Hus.

Taget en for en, så har DN vanskeligt ved at se, at ånære naturområders tilvænning til periodevis oversvømmelser af den såkaldte flodseng umiddelbart efter store regnskyl skal kunne sidestilles med opmagasineret regnvand i alle afskygninger over flere dage i koncentrerede mængder og med en betydelig tilfældighed i såvel hyppighed som varighed. At tryk fra 2-3 meter opmagasineret vand ej heller skulle udgøre en væsentlig påvirkning, der går ud over den gammelkendte oversvømmelse med 20-30 cm vand, kan DN heller ikke forstå, at der skøjtes henover. Nogle af Storåens største afstrømninger er netop historisk sket omkring frost og tøj i starten eller slutningen af vinterperioden. I begge perioder vil isdække på engene være realistisk scenarie, hvorefter der accepteres et tryk på 2-3 tons pr. m². Mon ikke dette trods alt vil kunne aflæses i det tørlagte landskab som en fladtrykning? Det er i hvert fald DN's påstand. Afsnittet om erosion og slid er straks mere diffust at forholde sig til, da meget vil afhænge af varighed, jordbund og plantedække. Men mon ikke at en tilgroet og "forsumpet" omgang tilgroningsstadie af et høj-

stauede samfund dårligere kan tåle dette end et velplejet og græsset rigkær? At lade det komme an på en prøve forekommer urimeligt i forhold til eksisterende lovgivning på naturområdet, ligesom kompenserende foranstaltninger, når først man eventuelt har indledt opmagasineringen, vil få et kedeligt skær af efterrationalisering.

De næringsniveauer, som VVM'en opererer med som følge af en planlagt opstuvning af overfladevand er eksorbitant høje! Tal for næring og sedimentation er sat skematisk op i figur 9-45. Skemaet halter dog noget med hensyn til enheder, idet næringsstoffer i almindelighed regnes i kg pr. hektar og ikke gram pr. m². Det skal dog fremhæves at usikkerhederne ved såvel sedimentationen som næringstilførslen er meget høj. Skeler man blot til udsvingene i drønvandsprøver fra landbrugsjord, så har man en idé om hvor store udsving, der kan være tale om på et år. Uheldigvis for Storåen er de markante og voldsomme nedbørshændelser *altid* sammenfaldende med de største udvaskninger af næring. Hvordan udregningerne har vægtet disse kendte forhold er DN ikke stødt på i gennemsyn af VVM rapporten, men de bør indgå i forsigtighedsovervejelserne forud for eventuelle dispensationer med klageadgang.

Sedimentation er så usikkert et moment i en planlagt strategi for opstuvning af overfladevand, at man med fordel kan skele til de ret usikre vurderinger af graden af sedimentation i Vandkraftsøen. Uanset hvad der måtte kunne regnes ud med betydelige "slag på tasken" af direkte sedimentation ovenpå ubestridt § 3 natur i ådalen, så vil hovedparten af sedimentationen tilfalde vandløbet umiddelbart nedstrøms selve opstuvningen. Dette forhold vil i sig selv være en så væsentlig tilstandsændring af Storåen som § 3 vandløb og målsat vandløb i statens vandløbsplaner, at der dels skal laves konsekvensvurderinger, med klageadgang og dels almindelige § 3 dispensationer, naturligvis også med klageadgang. Erfaringerne fra vandløbspraksis rundt om i landet er samstemmende, at sedimenttransport, primært sand fra drænede enge eller stærkt skrånende landbrugsarealer, er en markant og stort set altid ødelæggende ændring af vandløbenes oftest naturlige mere grusede bund. I forhold til udpegningsgrundlag for Natura 2000 områder både opstrøms og nedstrøms projektområdet vil en tilsanding af åløbet være en væsentlig negativ påvirkning for mange af arterne. Vandløbsloven giver i øvrigt kun lov til afledning af vand. Ikke af sand.

Forurenede grunde er et andet interessant område, som vil blive påvirket udsivningsmæssigt af yderligere magasin-kapacitet i Vandkraftsøen. Lidt paradoksalt lader det mest risikofyldte forurenende grund til at være depotet med tidligere opsamlet sediment fra netop Vandkraftsøen, forurenede med tungmetaller og andet. Bag et dige ud i eksisterede Vandkraftsø og knapt nok følgende den oprindelige Storås slyngning er der oplagt 2 m smat som vel med tiden må være blevet tørlagt. Hvor præcis perkolatet er forsvundet hen, kan DN kun gisne om, al den stund at daværende Miljøstyrelse slog fast at udvaskning fra sedimentet ville være usandsynligt. Men i et projekt hvor man planlægger at tilbageholde endnu mere vand bag dæmningen i Holstebro, kommer deponiet til at ligge ubelejligt, og vil kræve tilbunds gående forundersøgelser og afværgeforanstaltninger, hvis projektet skal kunne tillades. To kendte lossepladser vil desuden komme til at ligge ganske tæt ned til en yderligere opstemmet Vandkraftsø. Følges DNS anbefaling om kun at have Vandkraftsøen fyldt med vand i ekstremvandshændelser, vil påvirkningen dog formentlig være ret lille. Men begge forurenede grunde bør ligeledes have tilbunds gående forundersøgelser, ligesom en nærmere historisk gennemgang af relevante gamle mergelgrave (som ikke er med mere), gamle grusgrave og udjævnede dambrugsbassiner nær Storåen burde medregnes i projektet.

På foreningens vegne

Jan Pedersen
Biolog og naturkonsulent
DN Sekretariatet

Villy Pedersen
Næstformand
DN Holstebro